

Ook mensen met een verstandelijke beperking hebben een kindervens.

Kunnen ze het aan om kinderen te krijgen? En hoe gaan welzijnswerkers en ouders met die kindervens om?

Professor Geert Van Hove van de vakgroep Orthopedagogiek van de Universiteit Gent probeert deze bijzonder delicate vragen te beantwoorden.

Vlinders in de buik

| **Kunnen die ouders hun kinderen bij zich houden of worden ze vaak uit huis geplaatst?**

“De cijfers in de Westerse wereld lopen uiteen van 30 tot 80% uithuisplaatsingen. Ouders met verstandelijke beperking lopen het gevaar dat hun kinderen bij hen weggehaald worden, dat staat vast. Als de juridische molen begint te draaien en er is een rechter of advocaat die ziet dat een van de ouders minder begaafd is, wordt al snel aan een uithuisplaatsing gedacht.”

| **Maakt men dan steeds de afweging of het recht op kinderen voorrang heeft op de rechten van kinderen?**

“Ja, en vaak is er ook een ‘reparatiebeweging’. Wanneer mensen met een handicap een kind krijgen, trekken ze de aandacht en probeert de maatschappij het kind te redden. De diensten Begeleid Wonen worden volgens mij soms misbruikt om die kinderen bij hun ouders te houden. Ze voe-

ren vaak taken uit die niet in hun takenpakket zitten, zoals meegaan naar de dokter en naar Kind en Gezin. Ze krijgen een aantal uren per persoon die ze begeleiden. Er zijn echter geen extra uren voorzien als er kinderen bijkomen. Vaak denkt men: er is een dienst die toezicht houdt, dus het is in orde. Maar die dienst is zeker niet de klok rond actief. Daar zit dus een spanningsveld. Er zijn veel uithuisplaatsingen, maar er blijven ook heel wat kinderen bij hun ouders. Is dat omdat het zo goed gaat in het gezin of gewoon omdat er iemand een beetje toezicht houdt? Als het goed loopt tussen mama en papa en de kinderen, laat de situatie dan alsjeblieft zoals ze is. Je moet zeker geen kinderen bij hun ouders weghalen omdat die ouders op het eerste gezicht aan vooroordelen beantwoorden. Maar als de begeleiding onvoldoende is, moet die opgekrikt worden. Als dat niet mogelijk is, moet het kind ergens geplaatst worden.”

Onder de loep

Geert Van Hove: “Het is wel opvallend hoe sterk mensen met een handicap en een kindervens in het oog worden gehouden. Als twee mensen met een normaal IQ een relatie beginnen, en ze hebben geen verleden in het bijzonder onderwijs of in een disfunctioneel gezin, dan doen ze met hun kinderen wat ze willen. Tot het misloopt. En dan nog kan het lang duren eer men ingrijpt. Alles wat mensen met een verstandelijke beperking doen, wordt onder

| **Wie zijn die mensen met een handicap die kinderen willen?**

Geert Van Hove: “De goegemeente denkt wellicht aan een meisje met het syndroom van Down. Maar in die groep is het zeer uitzonderlijk dat er kinderen geboren worden, als het al gebeurt. Naast de verstandelijk gehandicapten is er een grijze zone waarin mensen zitten die je moeilijk kan plaatsen. Hebben ze nu een handicap? Of hebben ze te weinig kansen gekregen en zijn ze daardoor in het buitengewoon onderwijs of in het hulpverleningscircuit terechtgekomen? We doen ook meestal onderzoek naar mensen die al kinderen hebben.”

De kindervens van mensen met een mentale handicap

Vorming voor en met personen met een mentale handicap

VMG is een organisatie die sinds 1985 vorming geeft aan mensen met een handicap, aan hun ouders en begeleiders. Relaties en seksualiteit zijn onderwerpen die al vanaf dag één op hun agenda staan.

| Hoe was het denken over het onderwerp toen jullie hiermee begonnen? Is het sindsdien sterk geëvolueerd?

Greet Conix: "In de jaren tachtig zag men mensen met een handicap of verstandelijke beperking niet als seksuele wezens. Seksualiteit werd als een probleem ervaren en niet als iets dat meerwaarde kon geven aan het leven van een mens met een verstandelijke beperking. Ondertussen is er een emancipatiebeweging geweest. Mensen met een handicap zetten het onderwerp nu zelf mee op de agenda. Wij proberen zoveel mogelijk in te gaan op de vragen die de mensen hebben. Die verschillen sterk van de vragen die begeleiders en ouders hebben. Hoe kan ik iemand leren kennen? Hoe kan ik een relatie aanknopen? Hoe gaat seks in zijn werk?"

| Hoe concreet gaan jullie in op die vragen?

"Heel concreet. Als ik het vergelijk met vroeger zijn we steeds concreter geworden. Dia's en ander visueel materiaal zijn een absolute noodzaak. Zonder visueel materiaal zou je snel in vage termen als 'vrijen' vervallen, en die betekenen voor iedereen iets anders. We gebruiken een kunstpenis en een kunstvagina, we leggen uit hoe masturberen in zijn werk gaat."

| Komen er ook vragen over kinderwens en ouderschap?

"Net als iedereen hebben ook mensen met een verstandelijke beperking een kinderwens. Andere vormingen geven uitleg over eicellen en zaadcellen. Dat verhaal vertellen wij ook, maar we vinden het belangrijk om in te gaan op de wens zelf. Wil je kinderen? Waarom? Wat denk je dat er moeilijk zal zijn?"

| Wat zijn voor hen de redenen om een kind te willen?

"De oerdrang of biologische klok, die bij iedereen tikt, voelen zij ook. In onze samenleving lijkt je er soms maar echt bij te horen als je kinderen hebt. Mensen zonder handicap die geen kinderen kunnen

krijgen of geen kinderen willen, moeten zich ook steeds verantwoorden. Reclame geeft een romantisch beeld van kleine kinderen. Mensen met een verstandelijke handicap kunnen die luchtbel moeilijk doorprikken. Wat ook soms speelt, is dat mensen die in een moeilijke situatie zijn opgegroeid het beter willen doen dan hun ouders."

| Wat raden jullie aan mensen aan die graag kinderen zien, maar voor wie het niet realistisch is zelf kinderen te krijgen?

"Ik pleit voor experimenteeruimte voor mensen met een handicap die een kinderwens hebben. Laat hen eens een dagje meedraaien in een kinderdagverblijf, laat hen babysitten of maak hen meter of peter. Dan ervaren ze vanzelf dat het niet allemaal rozengeur en maneschijn is, en kijken ze wel anders tegen kinderen aan. Het werkt beter als ze zelf tot dat inzicht komen. In Nederland is in 2005 het onderzoek *Samenspel van factoren* gepubliceerd. De conclusie was: je kan niet zeggen of mensen met een handicap al dan niet een kind mogen krijgen, maar je moet geval per geval bekijken. Het is een samenspel van factoren en de handicap is niet de bepalende factor. Iemand met een vrij zware handicap die een netwerk van hulp rond zich heeft en die hulp aanvaardt, kan het beter doen dan iemand met een vrij lichte handicap die geen hulp wil aanvaarden. Het IQ wordt ook niet meer als enige factor gebruikt om een verstandelijke beperking aan te duiden. Men gaat eerder na in welke mate iemand ondersteuning nodig heeft in het dagelijkse leven. Er zijn mensen met een lichte handicap die omwille van psychische problemen toch veel ondersteuning nodig hebben. Uit gesprekken met mensen met een verstandelijke beperking blijkt dat velen onder hen genuanceerd nadenken over het probleem. Dat zouden de hulpverlening en de samenleving ook moeten doen."

de loop genomen. Elk detail valt op. Brits onderzoek heeft nochtans uitgewezen dat die gezinnen het even goed doen als arme gezinnen. Met wie moet je die mensen vergelijken? Zijn mannelijke politici goede vaders? Ik denk dat die mensen niet zo veel thuis zijn, maar daar stellen weinig mensen zich vragen bij. Als ik arm ben en twee jobs moet doen om te overleven, dan stellen mensen zich daar wel vragen bij."

| Hoe voelen kinderen zich die ouders met een mentale achterstand hebben?

"Die kinderen zien hun ouders graag. Het blijven je ouders. Het is ook weer opvallend dat de vraag net aan die kinderen wordt gesteld. Aan mij is nooit gevraagd of mijn mama een goeie mama was. Sommige kinderen doen het goed omdat er een ander familielid is dat hen gestimuleerd heeft om te studeren. Ouders met een verstandelijke beperking zeggen wel: mijn kinderen moeten hun best doen op school. Maar het is voor hen moeilijk om te begrijpen wat dat in de praktijk betekent. Er zijn kinderen die genetisch belast zijn, maar er zijn er dus ook die het goed doen."

| Hebben mensen met een handicap dezelfde redenen om kinderen te willen als mensen zonder een verstandelijke beperking?

"Sommigen willen bewijzen dat zij een echte man of vrouw zijn. Dat zij ook ouder kunnen zijn. Maar doorgaans zijn het gewone mensen die hetzelfde willen als iedere doorsnee Vlaming. Ze hebben er dezelfde gevoelens bij. Goed ouderschap hangt niet samen met je IQ. Het ouderschap bestaat eigenlijk uit een aantal vaardigheden die je kan aanleren. Wij leren die in ons gezin. Maar wat als je geen voorbeeld hebt? Hoe kan je dan weten hoe je een baby moet vasthouden of troosten? Wat zijn gevaarlijke situaties en wat is gezonde voeding? Uit vorming die hierover is georganiseerd blijkt dat ook mensen die nooit een voorbeeld gekend hebben ouderlijke vaardigheden kunnen leren. Je kan dus niet categoriek zeggen of kinderen al dan niet kunnen en mogen. Het netwerk rond mensen met een verstandelijke handicap speelt een belangrijke rol. Elk geval moet apart beoordeeld worden."

VMG

Groot Begijnhof 10
9040 Sint-Amandsberg
09-228 96 98

tekst | Liesbeth Van Braeckel